

5η ενότητα

ΓΝΩΡΙΖΩ ΤΟ ΜΑΓΙΚΟ ΚΟΣΜΟ ΤΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΥ

Σ' αυτή την ενότητα:

Θα καταλάβουμε το **βασικό ρόλο** του **ρήματος** στην πρόταση.

Θα μάθουμε τις **μορφές** του **ρήματος** και θα συσχετίσουμε μερικές από αυτές με τη σημασία του.

Θα μάθουμε ποια είναι τα **συνδεδεικμένα** **ρήματα** και πώς μπορούν να μας βοηθήσουν στην περιγραφή.

Θα αντιληφθούμε **πώς παράγουμε** **ρήματα** από άλλα μέρη του λόγου ή άλλα ρήματα.

Θα συνειδητοποιήσουμε **το ρόλο του ρήματος σε μια αφήγηση** και πόσο σημαντική είναι η επιλογή του κατάλληλου ρήματος σε ένα αφηγηματικό κείμενο.

Θα διαβάσουμε και θα γράψουμε αφηγήσεις για το **θέατρο** και τον **κινηματογράφο**.

Κείμενο 1 [Η παράσταση]

Μετά άρχισε η παράσταση. Τα παιδιά που ήταν ντυμένα φουστανελάδες, τα φώναξε η κυρία κι ανεβήκαμε στη σκηνή. Ο Ίων, ο Βαγγελάκης, ο Φιλιππάκης, ο Ρούλης έκαναν τον Κολοκοτρώνη, τον Μπότσαρη, τον Καραϊσκάκη, το Νικηταρά κι εγώ δεν ξέρω ποιον έκανα και βγάλαμε τα σπαθιά και φοβερίζαμε τους Τούρκους που δε φαινόντουσαν και οι κυρίες φοβήθηκαν κι έλεγαν θα κόψουμε το λαιμό μας, αλλά τα σπαθιά ήταν ψεύτικα και δεν τον κόψαμε, αλλά εκείνες δεν το ήξεραν και είχαν φοβηθεί κι ο Ρούλης, που έκανε το Νικηταρά, πήγε να τρέξει να κυνηγήσει έναν Τούρκο, αλλά σκόνταψε κι έπεσε και κοίταζε μία τους Τούρκους, που δεν τους έβλεπε ο κόσμος, μία τον κόσμο που έβλεπε αυτόν και ντράπηκε και κοκκίνισε κι ακούστηκε η φωνή ενός Τούρκου πίσω από το πανί, που του έλεγε:

– Ρούλη, Ρούλη! Με την μπιστόλα. Με την μπιστόλα. Μπιστόλα με.

Κι ο Ρούλης σηκώθηκε και φωνάζει εμένα, αλλά εγώ πάω να τρέξω να κυνηγήσουμε μαζί τον Τούρκο και τα τσαρούχια βγήκαν από τα πόδια μου και δεν μπορούσα να τρέξω κι ενώ εγώ έτρεχα, τα τσαρούχια μου είχαν μείνει πίσω και του έλεγα δεν μπορώ ξυπόλυτος, έχει σκλήθρες* χάμω και τότε ο Βαγγελάκης που έκανε τον Μπότσαρη και τον στένευε η στολή του, έσκυψε να πάρει τα τσαρούχια μου να μου τα δώσει και φάνηκε το σώβρακό του και τα κορίτσια έβαλαν τα γέλια κι εκείνος τα κλάματα και ξέβαψε και το μουστάκι του κι έγινε όλος μουντζούρες και τα παιδιά φωνάζανε επάνω του! επάνω του! κι εμείς τραβήξαμε τα σπαθιά κι αρχίσαμε ξιφομαχία σαν το Ζορό και ακούστηκε η χορωδία πίσω από το πανί που έλεγε έχετε γεια βρυσούλες και οι κυρίες συγκινήθηκαν πάλι κι έκλαιγαν κι οι κύριοι κάπνιζαν κι ο κύριος διευθυντής ήταν πολύ υπερήφανος κι άρχισε ο αέρας να φυσάει κι η καμπάνα να χτυπάει και πετάχθηκε ο Ίων που έκανε τον Κολοκοτρώνη και λέει:

– *Εμπρός, κροτεί το τύμπανον κι η σάλπιγξ αντηχεί!*

αλλά η κυρία Κανελλοπούλου τού είπε πως αυτό έπρεπε να το πω εγώ κι εκείνος τα έχασε και είπε:

– *Δος μου μητέρα μια ευχή, κι έλα να σε φιλήσω... πάω να πολεμήσω.*

κι εγώ λέω:

– *Μέσα στο δάσος περπατώ κι ακούω τα πουλάκια...*

κι ο Βαγγελάκης μού λέει:

– Αυτό πρέπει να το πω εγώ όταν πέφτω και σκοτώνομαι, κι ο Νικηταράς λέει:

– *Ω, ελευθερία, μήτηρ των λαών.*

κι ο Ίων τού λέει πως αυτό είναι παρακάτω κι εκείνος θύμωσε και του λέει δεν πάει να είναι παρακάτω, αυτός τώρα θέλει να τα πει και τα παρακάτω να τα πει αυτός και θα φάει μπουνιά κι εγώ τους λέω θα έρθουν οι Τούρκοι να μας σφάξουν όπως στην ιστορία κι ο Βαγγελάκης, που τον στένευαν τα τσαρούχια του, μου λέει ν' αλλάξουμε με τα δικά μου που ήταν μεγάλα κι η κυρία Κανελλοπούλου μάς λέει να μην ανακατώνουμε τα λόγια του έργου με τα δικά μας και μπερδευτεί ο κόσμος κι ο κόσμος δεν είχε μπερδευτεί, νόμιζε πως έτσι είναι το έργο και είχε συγκινηθεί πολύ κι έπεσε κατά λάθος το πανί κι άρχισαν τα παλαμάκια γιατί νόμισαν πως τελείωσε και βγήκε ο Καραϊσκάκης με το σπαθί και τους είπε έχει κι άλλο και σήκωσαν οι φουστανελάδες το πανί, αλλά σκάλωσε στο δέντρο που είχε φτιάξει ο Ντόντος με τη Μαρία από χαρτόνια, [...] κι ανέβηκε στη σκηνή ο Ντόντος και το σήκωσε και κάθισε από πίσω και το βάσταγε κι όλο φοβέριζε γιατί νόμιζε πως το κάνουμε επίτηδες και χτύπησε η καμπάνα και λιποθύμησε η κυρία Κανελλοπούλου και χτυπούσαν τα παλαμάκια οι μπαμπάδες κι οι μαμάδες και έκλαιγαν και ο κύριος διευθυντής σηκώθηκε επίσημα και μας πήρε όλους, και τους Έλληνες και τους Τούρκους, αγκαλιά και άρχισε να φωνάζει:

– *Ζήτω η 25η Μαρτίου!*

και είπε «και του χρόνου» κι όλοι σηκώσαμε τα χέρια μπροστά και είπαμε ζήτω και ζήτω κι η κυρία Ουρανία φώναξε πάλι προ-σοχή! και σταθήκαμε όλοι προ-σοχή και τραγουδήσαμε τον εθνικό ύμνο και γιατί χαίρεται ο κόσμος και χαμογελάει πατέρα; και φύγαμε να πάμε σπίτι μας να φάμε σκορδαλιά για το καλό της ημέρας, να κοιμηθούμε, να ξυπνήσουμε, να βάλουμε τα καλά μας και να πάμε να πούμε χρόνια πολλά του Βαγγελάκη που είχε την εθνική εορτή του.

* **σκλήθρες:** μικρά κομμάτια σκληρού ξύλου, ακίδες

Κυριάκος Ντελόπουλος, *Ο Ακης και οι άλλοι*, εκδ. Καστανιώτη, 1997

Ερωτήσεις κατανόησης

- 1 Το κείμενο είναι αφηγηματικό. Ποιος αφηγείται και τι;
- 2 Ποιος είναι ο ρυθμός της αφήγησης; • Η αφήγηση σας φαίνεται ότι κυλά γρήγορα ή αργά;
- 3 Πώς θα χαρακτηρίζατε το ύφος του κειμένου (σοβαρό, κωμικό, τυπικό, επίσημο, απλό, οικείο, λιτό, περιτεχνο); • Αιτιολογήστε την απάντησή σας με στοιχεία από το κείμενο.

Κείμενο 2 [Ταινίες φαντασίας]

**Ο ΑΡΧΟΝΤΑΣ ΤΩΝ ΔΑΧΤΥΛΙΔΙΩΝ:
Η ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΙΑ ★★★**
THE LORD OF THE RINGS: THE RETURN OF THE KING.
2003 (Έγρ.) 201'

Αμερικανική ταινία σε σκηνοθεσία **Πίτερ Τζάκσον**, με τους: Βίγκο Μόρτενσεν, Ορλάντο Μπλουμ, Λιβ Τάιλερ, Ελίζα Γουντ, Ίαν ΜακΚέλεν. **Μέχρι ο Φρόντο να φτάσει στις Μαύρες Πύλες για να απαλλαγεί από το βάρος του δαχτυλιδιού, ο μάγος Γκάλνταφ και ο βασιλιάς Θέοντεν ενώνουν τις δυνάμεις τους για να σώσουν την πρωτεύουσα της Γκόντορ (Μίνας Τίριθ) από την τελική μάχη ενάντια στις δυνάμεις του Κακού. Το τελευταίο μέρος της τριλογίας είναι σαφώς και το καλύτερο.**

• ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ II 79 (Παρ.-Πέμ.)

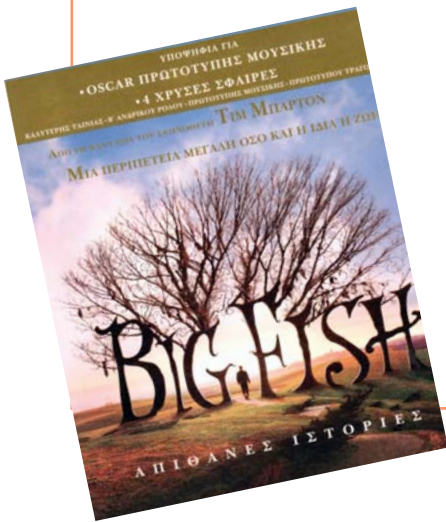

BIG FISH ΑΠΙΘΑΝΕΣ ΙΣΤΟΡΙΕΣ ★★★

BIG FISH. 2003 (Έγρ.) 110'

Αμερικανική ταινία σε σκηνοθεσία **Τίμ Μπάρτον**, με τους: Γιούαν Μακ Γκρέγκορ, Άλμπερτ Φίνεϊ, Τζέσικα Λανγκ, Έλενα Μπόνναμ Κάρτερ. Γνωστός αλλά και αγαπητός στο περιβάλλον του ως μεγάλος μυθοπλάστης, ο Έντουαρντ Μπλουμ, αν και βρίσκεται στη δύση της ζωής του, επιμένει να αφηγείται φανταστικές ιστορίες. Ο απόμακρος όμως γιος του, ο Γουίλ, δεν μπορεί να διακρίνει το αληθινό βίωμα από το μύθο και προσπαθεί, λίγο πριν από το τέλος, να βρει την αλήθεια πίσω από τις αφηγήσεις του.

• ΑΕΛΛΩ CINEMAX 5+1 ΑΙΘΟΥΣΑ 5 50 (Παρ.-Πέμ.), ΑΕΛΛΩ CINEMAX 5+1 ΑΙΘΟΥΣΑ 5 54 (Παρ.-Πέμ.), ANΤΑΜΣ 2 112 (Παρ.-Πέμ.), ART ECRAN CINEMA 2 72 (Παρ.-Πέμ.), ΕΤΟΥΥΑΛ ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ 2 76 (Παρ.-Πέμ.), ΤΙΤΑΝΙΑ CINEMAX 10 (Παρ.-Πέμ.)

περ. Αθηνόραμα, 2004

Ερωτήσεις κατανόησης

- 1 Τι κείμενα είναι αυτά; • Τι παρουσιάζουν; • Σε τι είδους έντυπα μπορούμε να συναντήσουμε τέτοια κείμενα;
- 2 Τι είδους πληροφορίες δίνει καθένα από τα κείμενα αυτά;

Κείμενο 3 [Μια κινηματογραφική ταινία – μια φιλία]

Είδα μια ταινία στον κινηματογράφο. Και μου άρεσε πολύ. Βγήκα και πήγα σε ένα φιλικό σπίτι και τους μίλησα για την ταινία. Γελάσανε και μου είπαν «πως ήταν αηδία». Δε μίλησα, δειπνήσαμε όλοι μαζί, αργά έφυγα, στο δρόμο σκεφτόμουν «πως είμαστε διαφορετικοί», έφτασα στο σπίτι μου και ξάπλωσα. Δεν κοιμήθηκα εκείνη τη νύχτα, σκεφτόμουν πόσο διαφέραμε με τους γνωστούς μου, αποφάσισα να διακόψω τις σχέσεις μου μαζί τους και τους έστειλα ένα γράμμα που τους έγραφα ότι δε θα ήθελα να ξαναϊδωθούμε... Σε μια εβδομάδα, πήρα ένα γράμμα εκ μέρους τους με μια φράση: «Επιμένουμε πως η ταινία ήταν αηδία».

Τάκης Κανελλόπουλος, στο *Ιστορίες του Κινηματογράφου από την Ελληνική Λογοτεχνία* (Ιστορία 79η), εκδ. Αιγόκερως, 1995

Ερώτηση κατανόησης

- Γιατί ο συγγραφέας αποφάσισε να μην ξαναϊδωθεί με τους φίλους του;

Ο ρόλος και η λειτουργία του ρήματος

Ακούω και μιλώ

- «Είδα μια ταινία... και ξάπλωσα» (κειμ. 3): Ο συγγραφέας-αφηγητής αφηγείται μια προσωπική εμπειρία του.
  - Ποιες είναι οι ενέργειες που έκανε ο ίδιος και οι φίλοι του;
  - Με ποιες λέξεις διατυπώνονται οι ενέργειες αυτές;
  - Τι μέρος του λόγου είναι αυτές οι λέξεις;
- Δείτε τώρα πιο προσεκτικά την πρώτη πρόταση του ίδιου αποσπάσματος.
  - Ποια λέξη αποτελεί το βασικό στοιχείο γύρω από το οποίο ο αφηγητής οργανώνει το μήνυμά του και δε θα μπορούσε να παραλειφθεί;
  - Τι μέρος του λόγου είναι η λέξη αυτή;
- Μελετήστε και την πρώτη πρόταση του κειμένου 1.
  - Ποια είναι η ονομαστική φράση της πρότασης αυτής και ποιος ο συντακτικός της ρόλος;
  - Η ίδια πρόταση εκτός από το ρήμα και το υποκείμενό του, ποια άλλη πληροφορία δίνει;

Διαπιστώνω ότι:

► Το ρήμα:

- εκφράζει μια ενέργεια ή μια κατάσταση,
- είναι το **βασικό στοιχείο κάθε πρότασης** γύρω από το οποίο οργανώνεται το μήνυμα που μεταδίδεται με την επικοινωνία,
- ανήκει στη **ρηματική φράση**, στην οποία παίζει τον κυρίαρχο ρόλο.
- Εκτός από το ρήμα, στη ρηματική φράση μπορεί να ανήκουν ουσιαστικά ή επίθετα (δηλαδή ονομαστικές φράσεις που θα είναι αντικείμενα ή κατηγορούμενα του ρήματος) ή επιρρήματα ή επιρρηματικές φράσεις που θα δίνουν μια επιπλέον πληροφορία σχετικά με το χρόνο, τον τρόπο, τον τόπο κτλ. της ενέργειας του ρήματος.

4. Στην πρώτη πρόταση του κειμένου 3 υπογραμμίστε το ρήμα και το αντικείμενό του. • Ποιο είναι το υποκείμενο; • Γιατί παραλείπεται; • Ποια πληροφορία προσθέτουν οι λέξεις «στον κινηματογράφο»; • Προσθέστε κάποιο επίρρημα στην ίδια πρόταση, ώστε να δώσετε κάποια επιπλέον πληροφορία. • Σημειώστε τι είδους πληροφορία είναι αυτή που προσθέσατε (ποια επιρρηματική έννοια αφορά). • Γιατί ο συγγραφέας προτίμησε να μην την περιλάβει στη δική του πρόταση;

Διαβάζω και γράφω

- «... ο κύριος διευθυντής σηκώθηκε επίσημα...» (κειμ. 1): Χωρίστε την ονοματική και τη ρηματική φράση αυτής της πρότασης. • Εκτός από το ρήμα, ποια άλλη λέξη υπάρχει στη ρηματική φράση; • Τι μέρος του λόγου είναι; • Ποια πληροφορία προσθέτει; • Μπορείτε να αντικαταστήσετε τη λέξη αυτή με κάποια άλλη λέξη ή φράση, για να δώσετε μια πληροφορία σχετική με το χρόνο της ενέργειας που φανερώνει το ρήμα;
- «... σήκωσαν οι φουστανελάδες το πανί» (κειμ. 1): Υπογραμμίστε τη ρηματική φράση. • Εκτός από το ρήμα, ποια ΟΦ υπάρχει στη ρηματική φράση; • Τι μέρος του λόγου είναι; • Ποιος είναι ο συντακτικός ρόλος της; • Μπορείτε να προσθέσετε ένα επίρρημα ή μια επιρρηματική φράση, ώστε να δώσετε με αυτήν κάποια επιπλέον πληροφορία;
- «χτυπούσαν παλαμάκια οι μπαμπάδες», «ανέβηκε στη σκηνή ο Ντόντος» (κειμ. 1): Ποια είναι η ΡΦ; • Από τι αποτελείται; • Προσθέστε επιρρήματα ή και προθετικές φράσεις, για να δώσετε περισσότερες πληροφορίες σχετικά με το χρόνο και τον τρόπο.

B2

Οι μορφές του ρήματος

B2.1 Πρόσωπο και αριθμός

Ακούω και μιλώ

- Στην παρουσίαση της ταινίας «Ο άρχοντας των δαχτυλιδιών» (κειμ. 2) βρείτε τα ρήματα. • Ποια από αυτά βρίσκονται στον ενικό και ποια στον πληθυντικό; • Από τι εξαρτάται ο αριθμός στον οποίο βρίσκονται;
- «Είδα μια ταινία... και ξάπλωσα» (κειμ. 3): Βρείτε τα ρήματα του αποσπάσματος. • Σε ποιο πρόσωπο και σε ποιον αριθμό βρίσκεται το καθένα από αυτά;

θυμάμαι ότι:

- Όπως τα ουσιαστικά, έτσι και τα ρήματα έχουν δύο αριθμούς: **ενικό και πληθυντικό**.
- Τα ρήματα** όμως δεν έχουν πτώσεις (όπως τα ουσιαστικά) αλλά **έχουν πρόσωπα**: πρώτο, δεύτερο και τρίτο πρόσωπο σε κάθε αριθμό (ενικό και πληθυντικό).

Διαβάζω και γράφω

- «Δεν κοιμήθηκα εκείνη τη νύχτα... ήταν αηδία» (κειμ. 3): Υπογραμμίστε τα ρήματα του αποσπάσματος. • Αναγνωρίστε σε ποιο πρόσωπο και σε ποιον αριθμό βρίσκεται το καθένα.

B2.2 Συζυγίες και φωνές

Ακούω και μιλώ

1. «Βγήκα και πήγα... αργά έφυγα» (κειμ. 3): Χωρίστε τα ρήματα του αποσπάσματος σε δύο ομάδες.
  - Στην πρώτη κατατάξτε τα ρήματα που στο α' πρόσωπο του ενεστώτα τελειώνουν σε -ώ και στη δεύτερη εκείνα που τελειώνουν σε -ώ.

Μαθαίνω ότι:

- ▶ Το ρήμα αποτελείται από το θέμα και την κατάληξη,
π.χ. γράφ - ω   αγαπ - ώ
          γράφ - εις   αγαπ - άς
          ...   ...
- ▶ Με βάση τις καταλήξεις χωρίζουμε τα ρήματα σε **δύο συζυγίες**: στην α' συζυγία ανήκουν τα ρήματα που έχουν κατάληξη **-ω**, ενώ στη β' ανήκουν όσα έχουν κατάληξη **-ώ**.

2. «Δεν κοιμήθηκα... να ξαναϊδωθούμε» (κειμ. 3): Χωρίστε τα ρήματα του αποσπάσματος σε δύο ομάδες.
  - Στην πρώτη κατατάξτε όσα ρήματα στο α' πρόσωπο του ενεστώτα τελειώνουν σε -ω ή -ώ και στη δεύτερη εκείνα που τελειώνουν σε -μαι.

Μαθαίνω ότι:

- ▶ Με βάση πάλι την κατάληξη, τα ρήματα χωρίζονται σε **δύο φωνές**: την ενεργητική (ρήματα σε -ω ή -ώ) και την παθητική (ρήματα σε -μαι).

Διαβάζω και γράφω

1. Γράψτε τα ρήματα που συγκεντρώσατε στην προηγούμενη άσκηση στο α' πρόσωπο του ενεστώτα σε δύο στήλες: στη μία όσα βρίσκονται στην ενεργητική φωνή και στην άλλη εκείνα που βρίσκονται στην παθητική φωνή.
  - Στη συνέχεια μετατρέψτε τα ρήματα που βρίσκονται στην ενεργητική φωνή στην παθητική και το αντίστροφο.
  - Μπορείτε τη μετατροπή αυτή να την κάνετε σε όλα τα ρήματα;
  - Τι παρατηρείτε;

Διαπιστώνω ότι:

- ▶ Πολλά ρήματα σχηματίζουν και τις δύο φωνές, ενώ κάποια άλλα μόνο μία από τις δύο, π.χ. φτάνω, έρχομαι, πηγαίνω... Συνεχίστε εσείς με άλλα παραδείγματα!

2. «Μετά άρχισε η παράσταση... που του έλεγε» (κειμ. 1): Μετατρέψτε τα ρήματα του αποσπάσματος στο α' πρόσωπο ενεστώτα και κατατάξτε το καθένα στην κατάλληλη στήλη του παρακάτω πίνακα.

-ω		-μαι	
-ω	-ώ	-ομαι	-ιέμαι, -ούμαι

Διαπιστώνω ότι:

- ▶ Κάθε φωνή έχει δύο συζυγίες.
- ▶ Η δεύτερη συζυγία κάθε φωνής χωρίζεται σε δύο τάξεις, όπως φαίνεται στο παρακάτω σχήμα:

ΦΩΝΗ	Ενεργητική -ω		Παθητική -μαι			
	ΣΥΖΥΓΙΑ	α'	β'		α'	
ΤΑΞΗ	↓	α' ↓	β' ↓	α' ↓	β' ↓	
ΚΑΤΑΛΛΗΞΕΙΣ	-ω γράφω	-άω, -ώ αγαπάω, -ώ	-ώ μπορώ	-ομαι λέγομαι	-ιέμαι αγαπιέμαι	-ούμαι οδηγούμαι

ΠΡΟΣΟΧΗ: Οι παραπάνω διακρίσεις αφορούν τη μορφή μόνο και όχι τη σημασία του ρήματος.

B2.3 Διαθέσεις του ρήματος

Κείμενο 4 [Ο Καραγκιόζης]

Ο Καραγκιόζης είναι ένα γνήσιο λαϊκό θέαμα που έχει βαθιές τις ρίζες του χωμένες μέσα στο λαό, ξεκινάει από τα προβλήματά του, ικανοποιεί τις ανάγκες του, χρησιμοποιεί τη γλώσσα του χωρίς να τη δανείζεται και οικειοποιείται οτιδήποτε του χρειάζεται χωρίς ενδοιασμούς. Είναι αυτάρκης με ολοκληρωμένα μέσα, έχοντας επίγνωση της λειτουργίας και της δύναμής του.

Ο Καραγκιόζης, ανεξάρτητα από την οποιαδήποτε καταγωγή του, έχει αφομοιωθεί σε τέτοιο βαθμό από το λαό, ώστε τον εκφράζει απόλυτα. Ακόμα, σαν ζωντανή τέχνη, επηρεάζεται σε μεγάλο βαθμό από το περιβάλλον του και συνήθως προσαρμόζεται, σχεδόν αυτόματα, στις υπάρχουσες συνθήκες, γιατί αυτό του εξασφαλίζει τη ζωντανή λειτουργία του. Συχνά αντιμετωπίζει οξύτατο το πρόβλημα της επιβίωσης, πράγμα που τον υποχρεώνει να ταυτίζεται με το κοινό του όχι μόνο για λόγους εκφραστικούς, αλλά και για καθαρά βιοποριστικούς*.

Περίπου στα 1930, ο Καραγκιόζης πρωτοαντιμετωπίζει σοβαρή κρίση. Αιτία ο οξύτατος συναγωνισμός του θεάτρου και του κινηματογράφου, που τότε γεννιέται. Είναι η τέχνη του μέλλοντος με τις απεριόριστες δυνατότητες και είναι φυσικό να έχει την προτίμηση του κοινού. Τα θεατρικά μπουλούκια διατρέχουν την επαρχία θαμπώνοντας το κοινό με πλούσια σκηνικά, φαντασμαγορίες και βεντέτες. Ο Καραγκιόζης φαντάζει πολύ φτωχός και λίγος, οι ιστορίες του ξεπερασμένες, τα μέσα του πρωτόγονα. Ο συναγωνισμός είναι εξοντωτικός, τίθεται πρόβλημα επιβίωσης. Αν δεν υπάρξει άμεση αντίδραση, το είδος πρόκειται να σβήσει παρασύροντας στην αφάνεια και τους τεχνίτες του.

βιοποριστικός: αυτός που γίνεται για την εξασφάλιση των απαραίτητων για τη ζωή μέσα από την προσωπική εργασία.

Ιάκωβος Καμπανέλης, στο *Ανιχνεύοντας το Σήμερα, προετοιμάζουμε το Αύριο*,
Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, Αθήνα 2001

Ακούω και μιλώ

1. «Βγήκα και πήγα... και ξάπλωσα» (κείμε. 3): Βρείτε τα ρήματα του αποσπάσματος. • Μπορείτε να πείτε τι εκφράζουν, τι φανερώνουν για το υποκείμενο (όλα εκτός από το «είμαστε» και το «ήταν»); • Σε ποια φωνή βρίσκονται τα περισσότερα από αυτά;
2. «κι ο κόσμος δεν είχε μπερδευτεί... ο Ντόντος με τη Μαρία από χαρτόνια» (κείμε. 1): Εντοπίστε στο απόσπασμα αυτό ρήματα που έχουν παθητική σημασία, φανερώνουν δηλαδή ότι το υποκείμενο «παθαίνει» κάτι.
3. Εντοπίστε στο κείμενο 4 ρήματα που φανερώνουν ότι το υποκείμενο είναι ο δράστης και ο δέκτης μιας ενέργειας, δηλαδή κάνει κάτι και ταυτόχρονα δέχεται το αποτέλεσμα της ενέργειας αυτής.
4. «Δεν κοιμήθηκα εκείνη τη νύχτα... τις σχέσεις μου μαζί τους» (κείμε. 3) και Big Fish... (κείμε. 2): Βρείτε στα αποσπάσματα αυτά ρήματα που να φανερώνουν ότι το υποκείμενο βρίσκεται απλώς σε μια κατάσταση (ούτε ενεργεί ούτε παθαίνει κάτι).

Μαθαίνω ότι:

- ▶ Υπάρχουν ρήματα τα οποία έχουν ενεργητική σημασία, φανερώνουν δηλαδή ότι το υποκείμενο κάνει κάτι, ενεργεί, π.χ. *τρέχω, παίζω*. Τα ρήματα αυτά έχουν **ενεργητική** διάθεση και βρίσκονται συνήθως στην ενεργητική φωνή.
- ▶ Υπάρχουν ρήματα τα οποία έχουν παθητική σημασία, φανερώνουν δηλαδή ότι το υποκείμενο «παθαίνει» κάτι, δέχεται το αποτέλεσμα μιας ενέργειας, π.χ. *τραυματίζομαι, χτυπώ*. Τα ρήματα αυτά έχουν **παθητική** διάθεση και βρίσκονται συνήθως στην παθητική φωνή.
- ▶ Υπάρχουν ρήματα τα οποία φανερώνουν ότι το υποκείμενο είναι ο δράστης και ο δέκτης μιας ενέργειας, δηλαδή κάνει κάτι και ταυτόχρονα δέχεται το αποτέλεσμα της ενέργειας αυτής, π.χ. *χτενίζομαι, αγκαλιάζομαι*. Τα ρήματα αυτά έχουν **μέση** διάθεση και βρίσκονται συχνά στην παθητική φωνή.
- ▶ Υπάρχουν ρήματα τα οποία φανερώνουν ότι το υποκείμενο βρίσκεται απλώς σε μια κατάσταση, ούτε ενεργεί ούτε παθαίνει κάτι, π.χ. *κοιμάμαι, κάθομαι*. Τα ρήματα αυτά έχουν **ουδέτερη** διάθεση.

ΠΡΟΣΟΧΗ: Οι διαθέσεις αφορούν τη σημασία του ρήματος.

Διαβάζω και γράφω

Συλλέξτε τα ρήματα των αποσπασμάτων:

- α. «και τους έστειλα ένα γράμμα... ήταν αηδία» (κείμε. 3)
- β. «Ο Καραγκιόζης, ανεξάρτητα από την οποιαδήποτε καταγωγή του... που τότε γεννιέται» (κείμε. 4) και κατατάξτε τα στον πίνακα που ακολουθεί:

ΔΙΑΘΕΣΕΙΣ			
Ενεργητική	Παθητική	Μέση	Ουδέτερη

B2.4 Χρόνοι του ρήματος και ποιόν ενέργειας**Κείμενο 5** [Κινηματογράφος, κινηματογραφικά έργα και... σινεμαδάκι!]

Για έναν καλλιτέχνη, κινηματογράφος είναι ένας τρόπος για να αφηγηθείς μια ιστορία με εικόνες και ήχους.

Για έναν επιστήμονα, κινηματογράφος είναι μια συσκευή που σου επιτρέπει να προβάλλεις κινούμενες εικόνες πάνω σε μια οθόνη.

Για τους περισσότερους από τους γονείς και τους παππούδες σας όμως, κινηματογράφος (ή όπως το έλεγαν «σινεμαδάκι») ήταν η πιο αγαπημένη διασκέδαση κάθε Σαββατοκύριακο. Παρέες, ζευγάρια, οικογένειες πήγαιναν στις κινηματογραφικές αίθουσες κι εκεί, όταν τα φώτα έσβηναν, ανακάλυπταν κόσμους μαγικούς. Πότε μακρινούς, γεμάτους μυστήριο και φαντασία και πότε κοντινούς, γεμάτους ανθρωπιά και τρυφερότητα. Συχνά οι εντυπώσεις από ένα κινηματογραφικό έργο ακολουθούσαν τους θεατές στην καθημερινή τους ζωή για αρκετές μέρες και αποτελούσαν το κύριο θέμα συζήτησης στο σπίτι, στη δουλειά και στις συντροφιάς.

Τώρα πια τις ίδιες εκείνες κινηματογραφικές ταινίες τις βλέπουμε στην τηλεόραση, μα έτσι χάνεται ένα μεγάλο μέρος από τη γοητεία της σκοτεινής αίθουσας και της μεγάλης οθόνης. Όσα παιδιά δοκιμάσουν τη μαγεία τέτοιων προβολών πιστεύουμε πως θα συμφωνήσουν.

Πάμε σινεμά;, Πρόγραμμα γνωριμίας με τον κινηματογράφο, ενημερωτικό φυλλάδιο Υπουργείου Πολιτισμού/ΥΠΕΠΘ/ Φεστιβάλ Θεσσαλονίκης

Διαβάζω και γράφω

1. Τοποθετήστε τα ρήματα του κειμένου 5 στα σωστά σημεία του άξονα του χρόνου που ακολουθεί:

ΠΑΡΕΛΘΟΝ (πριν)	ΠΑΡΟΝ (τώρα)	ΜΕΛΛΟΝ (μετά)

Μαθαίνω ότι:

- ▶ **Χρόνο** ονομάζουμε την τοποθέτηση ενός γεγονότος, μιας ενέργειας ή κατάστασης σε ένα σημείο του χρονικού άξονα (παρελθόν, παρόν, μέλλον).
- ▶ Στην ελληνική γλώσσα υπάρχουν οχτώ χρόνοι που μπορούν να χωριστούν σε ομάδες ανάλογα με τη **χρονική βαθμίδα** (παρελθόν, παρόν, μέλλον) στην οποία τοποθετούνται.

2. Θυμάστε από το Δημοτικό σχολείο ποιοι είναι οι οχτώ χρόνοι της ελληνικής γλώσσας;

Ακούω και μιλώ

1. «Παρέες, ζευγάρια, οικογένειες πήγαιναν... και στις συντροφιάς» (κειμ. 5): Βρείτε τα ρήματα του αποσπάσματος.
  - Σε ποιο χρόνο βρίσκονται;
  - Γιατί ο συγγραφέας χρησιμοποιεί αυτό το χρόνο;
  - Τι θέλει να δηλώσει;

2. «Είδα μια ταινία... ξάπλωσα» (κειμ. 3): Βρείτε τα ρήματα του αποσπάσματος. • Σε ποιο χρόνο βρίσκονται όλα εκτός από το «είμαστε»; • Γιατί ο συγγραφέας χρησιμοποιεί αυτό το χρόνο; • Τι θέλει να δηλώσει; • Γιατί δε χρησιμοποίησε το χρόνο στον οποίο βρίσκονται τα ρήματα της προηγούμενης άσκησης;
3. «Κι ενώ εγώ έτρεχα, τα τσαρούχια μου είχαν μείνει πίσω» (κειμ. 1): Στο απόσπασμα υπάρχουν δύο ρήματα που δηλώνουν δύο γεγονότα. Ποιο από τα δύο έγινε πριν από το άλλο; • Σε ποιο χρόνο βρίσκεται το ρήμα αυτό;
4. «Ο Καραγκιόζης, ανεξάρτητα... εκφράζει απόλυτα» (κειμ. 4): Βρείτε τα ρήματα του αποσπάσματος. • Σε ποιους χρόνους βρίσκονται; • Το πρώτο ρήμα δηλώνει ένα γεγονός που έγινε στο παρελθόν ή γίνεται στο παρόν;

Μαθαίνω ότι:

- ▶ Για να αναφερθούμε σε κάτι που έγινε στο παρελθόν μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε κυρίως:
  - **τον παρατατικό**, με τον οποίο μπορούμε να δώσουμε έμφαση στη διάρκεια ή την επανάληψη μιας ενέργειας,
  - **τον αόριστο**, με τον οποίο παρουσιάζουμε ένα γεγονός συνοπτικά, χωρίς να μας ενδιαφέρει η διάρκειά του, αλλά το ίδιο το γεγονός,
  - **τον υπερσυντέλικο**, με τον οποίο αναφερόμαστε σε ένα γεγονός που έχει γίνει πριν από ένα άλλο,
  - **τον παρακείμενο**, για να συνδέσουμε ένα γεγονός που έχει γίνει στο παρελθόν και τα αποτελέσματά του φτάνουν στο παρόν.
- ▶ Από τους παραπάνω χρόνους, ο παρατατικός και ο αόριστος μπορούν να χρησιμοποιηθούν για να αναφερθούμε στο ίδιο γεγονός, έχουν όμως μια σημαντική διαφορά που έχει να κάνει με την οπτική γωνία που επιλέγει κάθε φορά ο ομιλητής ή ο συγγραφέας: αν ενδιαφέρεται δηλ. να τονίσει τη διάρκεια ή την επανάληψη (παρατατικός) ή την απλή δήλωση μιας ολοκληρωμένης πράξης (αόριστος). Αυτή τη διαφορά την ονομάζουμε **ποιόν ενέργειας**.
π.χ. – Χθες διάβαζα τρεις ώρες. – Χθες διάβασα τρεις ώρες.

5. «Όσα παιδιά δοκιμάσουν... θα συμφωνήσουν» (κειμ. 5): Βρείτε τα ρήματα του αποσπάσματος. • Ποιο από αυτά βρίσκεται σε χρόνο μέλλοντα; • Πρόκειται για μέλλοντα εξακολουθητικό, συνοπτικό ή συντελεσμένο; • Πώς το καταλάβατε;
6. Τι δείχνει η κατάληξη ενός ρήματος; Διαλέξτε τα σωστά:
πτώσει • γένος • αριθμό • πρόσωπο • χρόνο • ποιόν ενέργειας • φωνή • διάθεση.

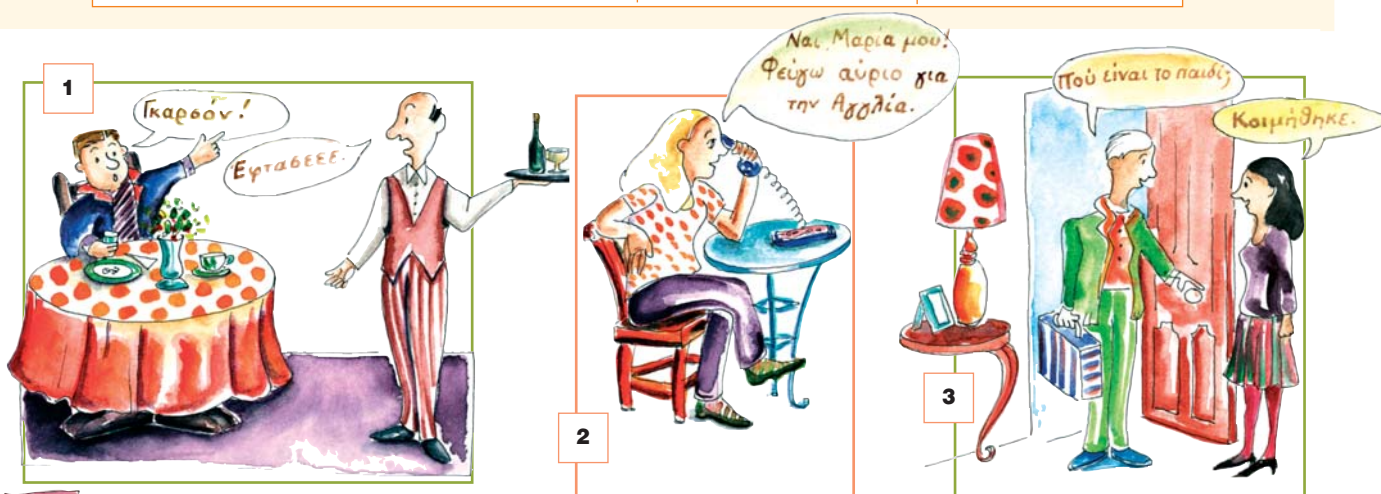

Διαβάζω και γράφω

1. Συμπληρώστε τα κενά με τα ρήματα που βρίσκονται στην παρένθεση:
  - α. Αν πάτε βράδυ καλοκαιριού θερινό σινεμαδάκι και σας αρέσει, μετά... κάθε βράδυ. (πηγαίνω)
  - β. Όταν αρχίσει η παράσταση, εγώ... στη θέση μου. (κάθομαι)
2. Σε ποιους χρόνους βάλατε τα ρήματα στην προηγούμενη άσκηση; • Γιατί επιλέξατε τους χρόνους αυτούς; • Τι θέλατε να δείξετε κάθε φορά;
3. (α) *Στέκομαι, στεκόμουν, θα στέκομαι*
(β) *μίλησα, θα μιλήσω*
(γ) *έχω φωνάξει, είχα φωνάξει, θα έχω φωνάξει*
Σε ποιους χρόνους βρίσκονται τα παραπάνω ρήματα; • Τι κοινό παρατηρείτε ότι έχουν τα ρήματα της ομάδας (α), της (β) και της (γ) μεταξύ τους;
4. Συμβουλευτείτε το σχήμα που ακολουθεί και βγάλτε τα συμπεράσματά σας για το τι εκφράζουν οι μελλοντικοί χρόνοι. Συμπεραίνω ότι χρησιμοποιούμε:

- τον εξακολουθητικό μέλλοντα για να .....
- το συνοπτικό μέλλοντα για να .....
- το συντελεσμένο μέλλοντα για να .....

ΧΡΟΝΙΚΗ ΒΑΘΜΙΔΑ			ΠΟΙΟΝ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ
ΠΑΡΕΛΘΟΝ	ΠΑΡΟΝ	ΜΕΛΛΟΝ	
παρατατικός	ενεστώτας	εξακολουθητικός μέλλοντας	μη συνοπτικό
αόριστος		συνοπτικός μέλλοντας	συνοπτικό
υπερσυντέλικος παρακείμενος		συντελεσμένος μέλλοντας	συντελεσμένο

Ακούω και μιλώ

1. Με ποιους χρόνους εκφράζεται το παρελθόν, το παρόν και το μέλλον στα παραπάνω σκίτσα;
2. «Περίπου στα 1930... τότε γεννιέται» (κείμεν. 4): Τι παρατηρείτε σχετικά με τη χρήση του ενεστώτα; • Τι εκφράζει ο ενεστώτας στο απόσπασμα αυτό;
3. Συζητήστε τι συμπεράσματα βγάξετε για τη χρήση και τη σημασία των χρόνων.

B3

Τα **συνδεδικά** ρήματα

Ακούω και μιλώ

1. «Ο Καραγκιόζης είναι ένα γνήσιο λαϊκό θέαμα» (κείμεν. 4): Ποια ιδιότητα αποδίδει ο συγγραφέας στον Καραγκιόζη (απαντήστε χρησιμοποιώντας μία μόνο λέξη); • Ποιο ρήμα συνδέει το υποκείμενο της πρότασης με τη λέξη αυτή (το κατηγορούμενο);
2. «Για έναν καλλιτέχνη... κάθε Σαββατοκύριακο» (κείμεν. 5): Τι είναι ο κινηματογράφος
  - α. για έναν καλλιτέχνη;
  - β. για έναν επιστήμονα;
  - γ. για τους περισσότερους από τους γονείς και τους παππούδες σας;
  - Απαντήστε χρησιμοποιώντας μόνο μια λέξη κάθε φορά.
  - Υπογραμμίστε το ρήμα που συνδέει το υποκείμενο με το κατηγορούμενο.

Διαπιστώνω ότι:

- ▶ Τα **ρήματα** που συνδέουν **το υποκείμενο με το κατηγορούμενο** λέγονται **συνδετικά**.
- ▶ Εκτός από το ρήμα *είμαι* συνδετικά ρήματα είναι και όσα έχουν παρόμοια σημασία: *γίνομαι, φαίνομαι, μοιάζω, παραμένω, θεωρούμαι, διορίζομαι, εκλέγομαι* κτλ.

3. «Περίπου στα 1930, ο Καραγκιόζης... και τους τεχνίτες του» (κειμί. 4).
«Συχνά οι εντυπώσεις... στις συντροφικές» (κειμί. 5).

Υπογραμμίστε τα συνδετικά ρήματα στα αποσπάσματα αυτά και βρείτε τα υποκείμενα και τα κατηγορούμενα που συνδέουν.

4. Σε ποια από τα παρακάτω παραδείγματα η λέξη «παλιό» είναι κατηγορούμενο; • Σε ποια περίπτωση από τις παρακάτω ο συγγραφέας προτιμά να χρησιμοποιήσει συνδετικό ρήμα και κατηγορούμενο;
- α. Αγοράσαμε ένα σπίτι παλιό.
  - β. Αγοράσαμε ένα παλιό σπίτι.
  - γ. Αγοράσαμε ένα σπίτι που είναι παλιό.
  - δ. Το σπίτι που αγοράσαμε είναι παλιό.

Διαπιστώνω ότι:

- ▶ Τα συνδετικά ρήματα χρησιμοποιούνται πολύ συχνά στην **περιγραφή** προσώπων, αντικειμένων, καταστάσεων κτλ., επειδή με αυτό τον τρόπο μπορούμε να προβάλουμε την ιδιότητα αυτού που περιγράφουμε, η οποία αποτελεί συγχρόνως και νέα πληροφορία.

ΠΑΡΑΩΓΓΑ ΡΗΜΑΤΑ

Διαβάζω και γράφω

1. «προβάλλεις», «πήγαιναν», «ανακάλυπταν», «δοκιμάσουν» (κειμί. 5): Βρείτε τα ρήματα στο κείμενο και να γράψτε τα στο α' πρόσωπο ενικού στον ενεστώτα. • Χωρίστε κάθε ρήμα στα μέρη από τα οποία αποτελείται, συμπληρώνοντας τον πίνακα που ακολουθεί (στον πίνακα δίνεται ως παράδειγμα το ρήμα «κατακοκκινίζω»).

ΠΡΟΘΗΜΑ	ΘΕΜΑ	ΕΠΙΘΗΜΑ	ΚΑΤΑΛΗΞΗ
<i>κατα</i>	<i>κοκκιν</i>	<i>ιζ</i>	<i>ω</i>

2. «ανεβήκαμε», «φοβερίζαμε», «στένευε», «θύμωσε», «αλλάξουμε», «ανακατώνουμε» (κειμί. 1): Γράψτε τα ρήματα στο α' πρόσωπο ενικού στον ενεστώτα. • Συγκεντρώστε τα επιθήματα που χρησιμοποιούνται για το σχηματισμό τους και συμπληρώστε με αυτά το συμπέρασμα που ακολουθεί.

Συμπεραίνω ότι:

- ▶ Για να σχηματιστούν ρήματα παράγωγα από άλλες λέξεις χρησιμοποιούνται **τα επιθήματα**:
.....
- ▶ Λάβετε υπόψη σας και τα ρήματα: *παρκάρω, φρικάρω.*

Ακούω και μιλώ

1. Από ποιες λέξεις παράγονται τα ρήματα «προβάλλω», «ανακαλύπτω», «ανεβαίνω»; • Τι μέρος του λόγου είναι οι λέξεις αυτές;
2. Από ποιες λέξεις παράγονται τα ρήματα «δοκιμάζω», «φοβερίζω», «θυμώνω», «αλλάζω»; • Τι μέρος του λόγου είναι αυτές οι λέξεις;

Διαπιστώνω ότι:

- ▶ Χρησιμοποιούνται **προθήματα** για να γίνουν ρήματα από ρήματα.
- ▶ Χρησιμοποιούνται **επιθήματα** για να γίνουν ρήματα από άλλα μέρη του λόγου (όπως ουσιαστικά και επίθετα).

1 Συγκεντρώστε από τα κείμενα της ενότητας (1-7) τις λέξεις που αφορούν το θέατρο και τον κινηματογράφο. Συμπληρώστε έτσι τον πίνακα που ακολουθεί:

ΘΕΑΤΡΟ			ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ		
Ουσιαστικά	Επίθετα	Ρήματα	Ουσιαστικά	Επίθετα	Ρήματα

- 2
  - α. Γράψτε ρήματα τα οποία δηλώνουν τα συναισθήματα των παιδιών που παρακολουθούν μια παράσταση στη διπλανή φωτογραφία.
  - β. Επιλέξτε κατάλληλα συνδετικά ρήματα και συνδυάστε τα με κατηγορούμενα προκειμένου να περιγράψετε τα παιδιά.

Alfred Eisenstaedt, *The puppet show*, 1963
στο *Εσωτερική αξιολόγηση και προγραμματισμός του εκπαιδευτικού έργου στη σχολική μονάδα*, επιμ. Ιωσήφ Σολομών, ΥΠΕΠΘ/ΠΙ, 1999

Ακούω και μιλώ

1. Πώς θα χαρακτηρίζατε το κείμενο 3 (περιγραφικό, αφηγηματικό ή κείμενο επιχειρημάτων); • Προσπαθήστε να δικαιολογήσετε την απάντησή σας.
2. Χωρίστε τα ρήματα του κειμένου 3 σε δύο ομάδες. • Στην πρώτη κατατάξτε όσα δηλώνουν δράση των ηρώων και στη δεύτερη όσα εκφράζουν τις σκέψεις και τα συναισθήματά τους.

Διαπιστώνω ότι:

- ▶ Το **αφηγηματικό κείμενο** εμπεριέχει δράση και εξέλιξη και επομένως αξιοποιεί πολύ το ρήμα.
- ▶ Αναλυτικότερα, χρησιμοποιεί κυρίως ρήματα **δράσης**, π.χ. *πάω να τρέξω να κυνηγήσουμε* (κείμ. 1) και **έκφρασης σκέψεων και συναισθημάτων**, π.χ. *κι εκείνος θύμωσε...* (κείμ. 1).

3. Σε ποιους χρόνους βρίσκονται τα ρήματα του κειμένου 3; • Τι κοινό έχουν οι χρόνοι αυτοί; • Γιατί επιλέχθηκαν από το συγγραφέα;
4. «Περίπου στα 1930... και τους τεχνίτες του» (κείμ. 4): Σε ποιο χρόνο βρίσκονται τα ρήματα του αποσπάσματος; • Πότε έγιναν τα γεγονότα που αφηγείται το απόσπασμα; • Σας φαίνεται φυσική/λογική η επιλογή του συγκεκριμένου χρόνου; • Γιατί τον επέλεξε ο συγγραφέας;
5. Σε ποιο χρόνο αφηγείται την ιστορία του ο μαθητής στο διπλανό σκίτσο; • Τι χαρίζει στην αφήγησή του η επιλογή αυτού του χρόνου; • Πείτε τα λόγια του σε χρόνο αόριστο. • Πώς σας αρέσει περισσότερο η αφήγηση, όπως την έκανε το παιδί στο σκίτσο ή όπως την τροποποιήσατε εσείς; • Για ποιους λόγους;

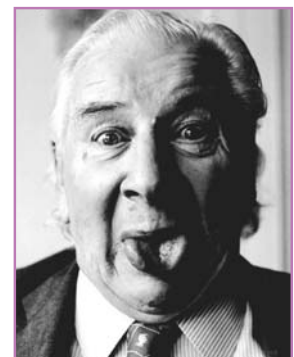

Κείμενο 6 [Πίτερ Ουστίνοφ: λίγα λόγια για τη ζωή του]

[...] ΤΟ ΧΟΛΙΓΟΥΝΤ θα ανακαλύψει το πληθωρικό ταλέντο και θα δελεάσει* τον Ουστίνοφ να υποδυθεί το Νέρωνα στην υπερπαραγωγή «Quo Vadis» (1951) του Μέρβιν Λιρόι, η οποία τον οδήγησε και στην πρώτη του υποψηφιότητα για Όσκαρ. Το 1961, ο μεγάλος Στάνλεϊ Κιούμπρικ θα καλέσει τον Ουστίνοφ να παίξει στο μεγαλεπήβολο «Σπάρτακο» στο πλευρό του Κερκ Ντάγκλας. Ο Ουστίνοφ θα δώσει τον καλύτερό του εαυτό και θα τιμηθεί με το Όσκαρ δεύτερου αντρικού ρόλου. Κάτι που θα επαναληφθεί τρία χρόνια αργότερα, για τη συμμετοχή του στο θρυλικό «Τοπ Καπί» του Ζυλ Ντασέν. Ενδιαμέσως, θα προχωρήσει στην πιο φιλόδοξη και πιο καλλιτεχνική σκηνοθετική του δουλειά. Πρόκειται για την κινηματογραφική μεταφορά του «Μπίλι Μπαντ» του Χέρμαν Μέλβιλ, όπου ο Ουστίνοφ έκανε σχεδόν τα πάντα –έγραψε το σενάριο, έπαιξε, ανέλαβε την παραγωγή, σκηνοθέτησε– προκειμένου να αποδώσει το αλληγορικό και μεγαλόπνοο ύφος του Αμερικανού συγγραφέα. [...]

Το 1954, ο Ουστίνοφ παντρεύτηκε για δεύτερη φορά και τα δεσμά τώρα κράτησαν 17 ολόκληρα χρόνια, έως το 1971. Η σύζυγός του άκουγε στο όνομα Σουζάν Κλουτιέ.

δελεάζω: παρασύρω με ελκυστικά μέσα.

περ. «Ε», εφημ. ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ, 2004

Διαβάζω και γράφω

1. Βρείτε και υπογραμμίστε τα ρήματα του κειμένου 6. • Χωρίστε τα σε τρεις ομάδες ανάλογα με τη χρονική βαθμίδα στην οποία βρίσκονται και συμπληρώστε τον πίνακα που ακολουθεί:

ΠΑΡΕΛΘΟΝ	ΠΑΡΟΝ	ΜΕΛΛΟΝ

2. Ξαναγράψτε το κείμενο 6 μετατρέποντας όλα τα ρήματα σε χρόνους παρελθοντικούς. • Συγκρίνετέ το με το κείμενο που σας δόθηκε. • Ποια διαφορά στο ύφος παρατηρείτε; • Ποιο από τα δύο κείμενα σας αρέσει περισσότερο; • Για ποιους λόγους;

Συμπεραίνω ότι:

- ▶ Όταν στην αφήγηση εξιστορούμε γεγονότα που συνέβησαν στο παρελθόν, τα ρήματα που χρησιμοποιούμε βρίσκονται συνήθως σε **παρελθοντικούς χρόνους** (αόριστο και παρατατικό).
- ▶ Μερικές φορές όμως χρησιμοποιούνται κι άλλοι χρόνοι, όπως ο ενεστώτας ή ακόμα και ο μέλλοντας, για να γίνει η αφήγηση **πιο ζωντανή** και να έρθουν τα γεγονότα πιο κοντά στη χρονική στιγμή της αφήγησης.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΛΟΓΟΥ

ΣΤ

Κείμενο 7 [Το θέατρο της Πράγας στην Αθήνα]

Πήτερ Παν από το Μαύρο Θέατρο

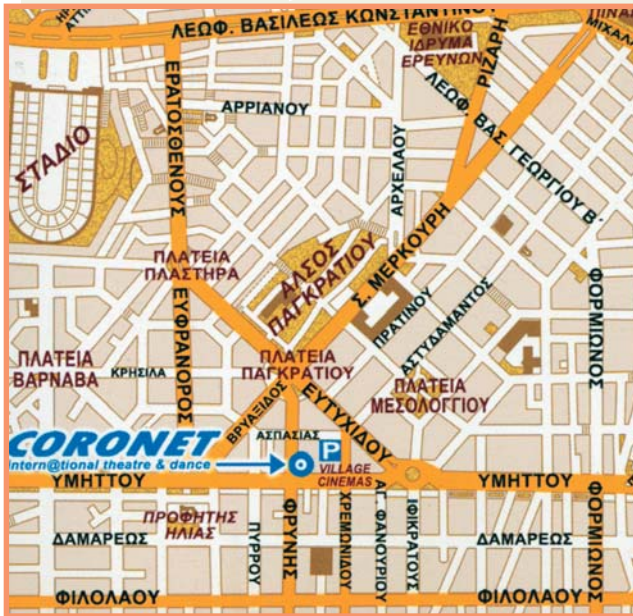
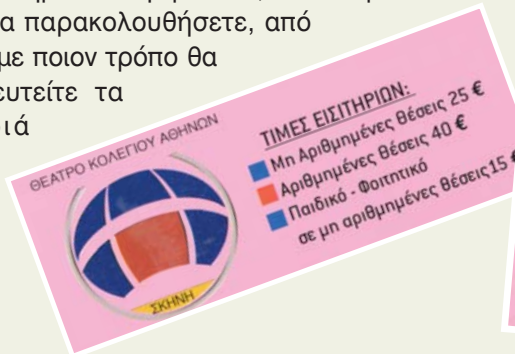
Τη δημοφιλή ιστορία του Πήτερ Παν και του Κάπτεν Χουκ στη Χώρα του Ποτέ παρουσιάζει ο θίασος Μαύρου Θεάτρου της Πράγας του Jiri Srnec από την Παρασκευή 30 Ιανουαρίου στο θέατρο Coronet (Φρύνης 11, Παγκράτι). Νεράιδες, χαμένα παιδιά, εντυπωσιακές πτήσεις, μαγική σκόνη και ο κροκόδειλος του Κάπτεν

Χουκ ζωντανεύουν από δεκαοκτώ ηθοποιούς με την τεχνική του Μαύρου Θεάτρου. Η πρωτότυπη μουσική που γράφτηκε ειδικά γι' αυτή την παράσταση έρχεται να ολοκληρώσει μια μοναδική θεατρική εμπειρία για παιδιά, αλλά και για μεγάλους. Πληροφορίες στο τηλέφωνο 210-70.11.123.

Ακούω και μιλώ

1. Διαβάσατε αυτή την παρουσίαση της παράστασης Πήτερ Παν στην εφημερίδα (κειμ. 7). • Μιλήστε στους φίλους σας, ώστε να τους πείσετε να πάτε να την παρακολουθήσετε. • Για ποιους λόγους θεωρείτε ότι πρόκειται για καλή παράσταση;
2. Αποφασίσατε να παρακολουθήσετε την παράσταση αυτή στο θέατρο Κολεγίου Αθηνών. • Δείτε τις πληροφορίες που σας δίνονται και αποφασίστε: ποια αξίας εισιτήρια θα αγοράσετε, ποια παράσταση θα παρακολουθήσετε, από πού και με ποιον τρόπο θα προμηθευτείτε τα εισιτήριά σας.

3. Τελικά κανονίσατε να δείτε την παράσταση του Πήτερ Παν στο θέατρο CORONET. Ένας από τους φίλους σας όμως χάθηκε έξω από το Παναθηναϊκό στάδιο, στη γωνία των οδών Βασιλέως Κωνσταντίνου και Ερατοσθένους. Σας παίρνει στο τηλέφωνο να τον βοηθήσετε. Εσείς έχετε το χάρτη μπροστά σας. Προσπαθήστε να τον καθοδηγήσετε από το σημείο που βρίσκεται στο θέατρο χρησιμοποιώντας τα κατάλληλα ρήματα.

Διαβάζω και γράφω

1. Αφηγηθείτε το σενάριο μιας κινηματογραφικής ταινίας ή ενός θεατρικού έργου που παρακολουθήσατε και σας άρεσε. • Την αφήγησή σας θα διαβάσετε μετά στους συμμαθητές σας που δεν είδαν το έργο αυτό.

2. Η τάξη σας ετοιμάζει μια θεατρική παράσταση. Φτιάξτε μια πρόσκληση για όποιον ενδιαφέρεται να παρακολουθήσει την παράστασή σας, δίνοντάς του όλες τις απαραίτητες πληροφορίες.
3. Αφηγηθείτε τι έγινε στη μαθητική αυτή παράσταση που ανεβάσατε.
  - Γράψτε μια επιστολή σ' ένα φίλο σας και διηγηθείτε του με λεπτομέρειες πώς πήγε η παράστασή σας.
  - Δώστε στο κείμενό σας χιουμοριστικό-εύθυμο χαρακτήρα.

Κριτήρια αξιολόγησης

- Οι χρόνοι των ρημάτων είναι τέτοιοι που εξασφαλίζουν ζωντάνια και παραστατικότητα στην αφήγηση.
- Στην αφήγηση έχουν επιλεγεί τα κατάλληλα ρήματα δράσης και έκφρασης σκέψεων και συναισθημάτων.
- Στις περιγραφές έχουν επιλεγεί τα κατάλληλα συνδυαστικά ρήματα.
- Η αφήγηση κυλά γρήγορα, με σύντομες κοφτές προτάσεις.

Η ομάδα του Οδυσσεύα...
 Η γνωριμία μας με τον κόσμο του θεάτρου έγινε σ'ένα ταξίδι που μετρά ένα χρόνο και τώρα φτάνει στο τέλος. Στο αποκορύφωμά του παρουσιάζουμε τον καρπό της προσπάθειάς μας.
 Σας προσκαλούμε, λοιπόν, στη θεατρική μας παράσταση «Οδυσσεύα»!
 Ένα παραμύθι για μικρούς και μεγάλους, μια περιπλάνηση με γοργόνες, κύκλωτες, λωτοφάγους, πειρατές, μάγους!
 Σας περιμένουμε το Σάββατο 7 Φεβρουαρίου 2004, στις 6:30 μ.μ., στην αίθουσα του Συλλόγου των αποφοίτων της Ιωνίδειου Σχολής, Πραξιτέλους 236 Πειραιάς.

Διαθεματική εργασία

1. «Ο ελληνικός κινηματογράφος παλαιότερα και σήμερα»
2. «Ας γνωρίσουμε το παιδικό θέατρο στις μέρες μας»

- ▶ Χωριστείτε σε ομάδες:

1η ομάδα: Θα ασχοληθεί με τα πρόσωπα του ελληνικού κινηματογράφου ή του παιδικού θεάτρου.

2η ομάδα: Θα βρει και θα σχολιάσει τις σπουδαίες κινηματογραφικές ταινίες ή παιδικές παραστάσεις.

3η ομάδα: Θα συλλέξει στοιχεία για τους σημαντικούς σεναριογράφους του κινηματογράφου ή θεατρικούς συγγραφείς.

4η ομάδα: Θα αναλάβει την οργάνωση της παρουσίασης του υλικού που θα συγκεντρωθεί είτε σε άλμπουμ είτε σε CD.

- ▶ Η παρουσίασή σας θα περιλαμβάνει –εκτός όλων των άλλων– και πλούσιο φωτογραφικό υλικό με λεζάντες που μπορείτε να γράψετε οι ίδιοι, αν θέλετε.
- ▶ Για τη συλλογή του υλικού σας –εκτός των άλλων πηγών– μπορείτε να οργανώσετε και μια επίσκεψη στο κινηματογραφικό μουσείο ή σε κάποιο παιδικό θέατρο, αν υπάρχει, στην περιοχή σας. Επίσης μπορείτε να επισκεφτείτε σχετικές σελίδες του διαδικτύου.

Χρήσιμες ηλεκτρονικές διευθύνσεις

1. <http://www.theatredb.com>
2. <http://www.aeropllo.gr>
3. <http://www.marionette.gr>
4. <http://www.cultureguide.gr>

ΑΣ ΘΥΜΗΘΟΥΜΕ ΤΙ ΜΑΘΑΜΕ Σ' ΑΥΤΗ ΤΗΝ ΕΝΟΤΗΤΑ

▶ Το ρήμα είναι η κεντρική λέξη της ..... φράσης.

▶ Τα ρήματα έχουν δύο αριθμούς (ενικό, πληθυντικό) και τρία πρόσωπα σε κάθε αριθμό.

▶ Επίσης έχουν:

2 ΦΩΝΕΣ

.....	.....
α' -ω (π.χ. ....)	-ομαι (π.χ. ....)
ΣΥΖΥΓΙΕΣ β' [-άω, ώ (π.χ. ....)	-ιέμαι (π.χ. ....)
-ώ (π.χ. ....)	-ούμαι (π.χ. ....)

▶ Έχουν ακόμα 4 διαθέσεις:

α. **ενεργητική** (π.χ. ....)

β. **παθητική** (π.χ. ....)

γ. **μέση** (π.χ. ....)

δ. **ουδέτερη** (π.χ. ....)

▶ Οι ρηματικοί χρόνοι που αναφέρονται στο παρελθόν είναι: .....

..... που αναφέρονται στο παρόν είναι: .....

..... που αναφέρονται στο μέλλον είναι: .....

▶ – Οι χρόνοι που έχουν μη συνοπτικό ποιόν ενέργειας

είναι οι .....

– Οι χρόνοι που έχουν συνοπτικό ποιόν ενέργειας

είναι οι .....

– Οι χρόνοι που έχουν συντελεσμένο ποιόν ενέργειας

είναι οι .....

▶ Συνδετικά είναι τα ρήματα .....

.....

▶ Νέα ρήματα παράγονται

από άλλα ρήματα

π.χ. ....

από άλλα μέρη του λόγου

π.χ. ....